

LIBRIS

We know
books.
ELENA TÎRZIMAN

CRISTIAN ȘTEFAN CIORTAN

**ASPECTE TEORETICE
ȘI PRACTICE DE REGĂSIRE
ȘI UTILIZARE A INFORMAȚIEI
DIGITALE ÎN MEDIUL
UNIVERSITAR**

CUPRINS

INTRODUCERE	7
1. RESURSE INFORMAȚIONALE ȘI DOCUMENTARE – noțiuni generale	
1.1. Tipologia resurselor informaționale și documentare.....	10
1.1.1. În funcție de nevoia de informare:	10
1.1.2. În funcție de suport:.....	11
1.1.3. În funcție de nivelul de regăsire și utilizare a informației:.....	13
1.1.4. În funcție de distribuția teritorială sau aria de răspândire a informației	14
1.1.5. În funcție de subiect:	14
1.2. Bazele de date științifice	15
1.2.1. Tipologia bazelor de date.	17
1.2.2. Acces la bazele de date științifice.....	20
1.3. Depozite digitale instituționale	20
1.3.1. Caracteristicile depozitelor instituționale	21
1.3.2. Avantajele unui depozit instituțional.....	23
1.3.3. Aplicația software utilizată.....	24
1.3.4. Depozite instituționale reprezentative în spațiul românesc	26
1.4. Baze de date științifice în România. Consorțiul ANELIS.....	27
2. REGĂSIREA ONLINE A INFORMAȚIEI	
2.1. Principii și aspecte generale ale regăsirii online a informației	29
2.2. World Wide Web – prezentare generală	31
2.3. Sisteme și instrumente de căutare.....	34
2.4. Metodologia regăsirii informației pe Internet	45
2.5. Particularități în regăsire, în funcție de tipul sau natura informației sau resursei căutate	52
3. EVALUAREA ȘI UTILIZAREA RESURSELOR DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE DIGITALE	
3.1. Evaluarea resurselor documentare digitale	59
3.2. Evaluarea sistemelor și serviciilor de informare și documentare	63
3.3. Evaluarea site-urilor web.....	66
3.4. Metodologia de muncă intelectuală în context digital.....	74
4. TUTORIAL PENTRU REGĂSIRE INFORMAȚIEI ÎN BAZELE DE DATE – exemplificare pe bazele de date ale Universității din București	
4.1. Procedură de accesare baze de date	77
4.2. Crearea unui cont pe platforma Enformation	81
4.3. Crearea unui cont pe platforma Romdiac	85
4.4. ProQuest Central	86
4.4.1. Pagina cu colecții.....	87

4.4.2. Pagina principală a bazei de date ProQuest.....	89
4.4.3. Căutarea simplă.....	90
4.4.4. Afișarea listei de rezultate	92
4.4.5. Pagina dedicată articolului	94
4.4.6. Căutarea avansată.....	96
4.4.7. Căutarea avansată - Căutarea după linie de comandă.....	98
4.4.8. Utilizarea operatorilor logici	100
4.4.9. Căutarea avansată – Tezaur	103
4.4.10. Căutarea după publicații	105
4.4.11. Răsfoirea după conținut	106
4.4.12. Crearea unui cont personal.....	107
5. REALIZAREA LUCRĂRII DE DISERTAȚIE	
5.1. Etapele cercetării	109
5.1.1. Stabilirea calendarului de lucru	110
5.1.2. Alegerea temei de cercetare și construirea problematicii specifice	111
5.1.3. Alegerea profesorului îndrumător	112
5.1.4. Cercetarea practică	112
5.2. Construirea și redactarea lucrării de disertație	113
5.2.1. Construcția planului lucrării	113
5.2.2. Redactarea și prezentarea.	114
5.2.3. Regulile de tehnoredactare	114
5.2.4. Structura lucrării de disertație	115
5.3. Susținerea lucrării de disertație.....	116
CONCLUZII.....	117
BIBLIOGRAFIE GENERALĂ.....	119

1. RESURSE INFORMAȚIONALE ȘI DOCUMENTARE – noțiuni generale

Internetul este o imensă platformă de publicare, informare și comunicare. Publicarea în acest spațiu global urmează reguli dintre cele mai diverse, de la publicarea liberă și simplă de către orice utilizator al rețelei în scopuri personale și particulare până la publicarea elaborată, controlată, în scopuri comerciale, științifice sau profesionale. În funcție de conținutul care se publică, se pot distinge mai multe sectoare de creare și de publicare de resurse de informare și documentare digitale. Principalele sectoare sau modele de creare și editare în mediul digital sunt¹: *sectorul muzical*, cel mai dinamic și mai adaptabil; *sectorul cinematografic și audiovizual*; *sectorul editorial-documentar*, reprezentat de creația scrisă aflat într-un relativ echilibru între forma de existență tradițională (tipărită) și forma de existență digitală²; *sectorul resurselor digitale eterogene* publicate în rețele de către utilizatorii Internetului, dependente de facilitățile oferite de platformele de comunicare și publicare.

Toate aceste modele de creare și publicare diferă în funcție de tipul de resursă informațională pe care o gestionează, de modelul economic utilizat, de condiționările tehnice, de aspectele juridice pe care le implică, de utilizarea culturală, profesională sau științifică.

Întrucât scopul lucrării este acela de a prezenta problematica organizării și regăsirii resurselor de informare și documentare în context educațional și științific, vom aborda aspectele privind regăsirea, evaluarea

¹ *Creation et Internet*. Rapport au Ministre de la Culture et de la Communication, Paris, 2010, p. 3-12. [online]. [accesat 24.11.2021].Disponibil la: <http://www.enssib.fr/bibliotheque-numerique/notices/48088-creation-et-internet>

² Editarea tradițională și editarea digitală se completează și se susțin reciproc, totuși se observă avantajele editării digitale pentru creația științifică în principal.

și utilizarea resurselor digitale utilizate în mediul universitar și cu precădere, resursele digitale structurate sub forma bazelor de date.

1.1. Tipologia resurselor informaționale și documentare

Recunoaștem, în practica curentă de informare și documentare, o diversitate de resurse din punctul de vedere al sursei unde le găsim, al formei de prezentare, al posibilităților de utilizare etc. Pentru a le putea distinge, pentru a le înțelege caracteristicile și a le utiliza eficient trebuie să le grupăm în anumite categorii, rezultând astfel o tipologie a resurselor informaționale și documentare.

1.1.1. În funcție de nevoia de informare³:

Acest criteriu grupează resursele informaționale și documentare după nevoile concrete exprimate de utilizatori, astfel încât să răspundă unor întrebări specifice, particulare sau chiar personale. Este un criteriu care permite personalizarea categoriilor de informații și definirea unui profil al utilizatorului în funcție de domeniul său de interes. Astfel, putem avea:

- Știri (Care sunt noutățile într-un domeniu?);
- Idei și opinii (Ce cred oamenii despre un subiect sau despre o persoană?);
- Rezultate ale cercetării (Care sunt ultimele rezultate ale cercetării într-un domeniu?);
- Teorii, analize, expertize într-un domeniu (Care sunt diferitele perspective teoretice supra unui subiect?);
- Informații practice uzuale (de exemplu: mersul trenurilor, numărul de telefon, adresa etc.);
- Fapte și cifre, date statistice;
- Cercetare istorică curentă (Când s-a întâmplat un fapt? Cum a început? Cum a evoluat?);
- Experiență personală (Cum s-a comportat X într-o situație similară? Cum poate fi utilizat un serviciu sau un dispozitiv dezvoltat de Y?);
- Sfaturi sau ajutor;

³ *Skills in Accessing, Finding and Reviewing information*. [online]. [accesat 24.11.2021]. Disponibil la: <http://www.open.ac.uk/safari/index.php>

- Informații tehnice (Cum se face, cum se assemblează un produs?);
- Informații legale.
- Etc.

1.1.2. În funcție de suport:

Purtătorii de informație sau documentele au cunoscut de-a lungul timpului menirii, nenumărate forme de prezentare, determinate de materialele folosite pentru scris și de tehnicile pentru întocmirea lor (piatră, pergament, papirus, hârtie; manuscris, tipăritură, alte tipuri de multiplicare etc.). Epoca modernă a lărgit considerabil aria formală a înmagazinării informațiilor, adăugând discul, banda de magnetofon, microfîșa, imaginea fotografică, filmul, diapozitivul, microfilmul, documentul electronic etc.⁴. Corneliu Dima Drăgan propune următoarea tipologie documentară pentru documentele tradiționale:

Documentele grafice reprezintă documentele imprimate (cărți, periodice, broșuri, foi volante), manuscrisele (inclusiv codice), inscripțiile, arhivările (corespondență, documente de cancelarie, zapise etc.).

Cartea este cel mai întâlnit document în colecțiile tradiționale. Se face o distincție între *cartea științifică*, *cartea beletristică* și *cartea de artă*. Pentru fiecare categorie se practică și o ierarhizare informativă. Distingem astfel două categorii de cărți științifice: *lucrările de sinteză* (enciclopediile, lexicoanele, tratatele, manualele și cursurile universitate) și *monografiile*. Cartea beletristică are, în regimul general al tipăriturilor, ponderea cea mai însemnată. Principalul criteriu de selecție și ierarhizare informativă îl reprezintă *ediția* (*ediții critice*, *ediții diplomatice*, *ediții de popularizare*, *ediții principeps*, *edițiile definitive antume*, *postume*, *ediții originale sau traduceri*, *ediții bibliofile*). Cartea de artă poate fi grupată în două mari categorii, în funcție de raportul între text și imagine: *monografii* și *albume*.

Deși sunt mult ulterioare cărții tipărite, *periodicele* și *publicațiile seriale* au invadat literalmente zona imprimatelor, constituind astăzi cea mai răspândită formă de tipărituri. Considerăm *periodice* toate publicațiile ce apar în *continuare*, la *intervale de timp regulat* (zilnic, săptămânal, bilunar, lunar

⁴ Dima-Drăgan, Corneliu, *Bibliologie generală*. Fasc. 1: *Organizarea și prelucrarea colecțiilor*. București, Tipografia Universității, 1979.

etc.). Ele cuprind materiale științifice, literare și informative scrise de mai mulți autori. Din această categorie de imprimare distingem: *ziare și jurnale* (cotidiene săptămânale, bisăptămânale); *enciclopedice sau speciale; reviste* (săptămânale, bilunare, lunare, bimensuale, trimestriale, semestriale, anuale), cu conținut *enciclopedic sau special; anuarele* – publicații științifice, de regulă, cu ample informații globale, aparținând diferitelor instituții sau organizații; *calendare și almanahuri*, de asemenea, enciclopedice sau speciale, cu conținut variat, divers și în calendaristică anuală; *publicații referative, bibliografice, de librărie și anticariat*, destinat documentării, generale și pe ramuri, sau propagandei cărții (în regim bibliografic sau comercial).

Documente cartografice (hărți, planuri).

Documente audio-vizuale – din ce în ce mai prezente în biblioteci. În această categorie sunt incluse: documente vizuale (fotografii, gravuri, stampe, litografii, ilustrații de carte, cărți poștale, diapozitive, microfilme); documente audio (casete audio, discuri, benzi magnetice, CD, DVD), documente audio-vizuale (filme).

Documentele electronice și digitale sunt cele mai noi și mai diversificate ca tipologie. Pe de-o parte există documentele pe suport tradițional care, prin digitizare, pot deveni documente electronice sau digitale, pe de altă parte există acum documente născute digital care nu au echivalent în documentele în format tipărit sau tradițional.

Resursele documentare și informaționale disponibile pe web sunt de o mare varietate tipologică: resurse documentare tradiționale transpuse în format digital, baze de date de diferite tipuri, resurse digitale imagine, resurse digitale video, fonduri instituționale (muzee, arhive, biblioteci etc.), documente în format digital fără echivalent tipărit; literatură gri (fiind în general exceptată de la regulile copyright, aceasta este ușor de pus în rețea); situri Web de prezentare și tematice, mass media; aplicații IT din cele mai diverse care transformă www într-un mediu colaborativ și de comunicare și care asigură premisele utilizării mediului digital ca instrument de lucru pentru diferite proiecte și activități curente⁵.

⁵ Minerva EU Working Group Quality, Accessibility and Usability. *Handbook on cultural web user interaction*. [online] (2008). [accesat 24.11.2021]. Disponibil la: <http://www.minervaeurope.org/publications/Handbookwebuserinteraction.pdf>

1.1.3. În funcție de nivelul de regăsire și utilizare a informației:

Acest criteriu permite gruparea informațiilor în funcție de importanța resurselor și de nivelul lor de acces și evidențiază felul în care aceste resurse sunt conectate între ele. Sunt avute în vedere următoarele categorii de surse de informare și documentare:

Surse primare – exprimă primul nivel de acces la informație pe un anumit subiect de interes. Sursele primare sunt materialele, documentele originale. De exemplu, pentru un istoric, sursele primare sunt izvoarele istorice, pentru un filosof sunt textele originale ale filosofilor analizați, pentru un cercetător sunt rezultatele primare ale experiențelor sau ale analizelor de laborator. Prin urmare, conceptul de sursă primară depinde de disciplină sau de context⁶.

Surse secundare – exprimă nivelul secundar de acces la informație. Ele rezultă din interpretarea și evaluarea surselor primare. Exemple: Bibliografii; Lucrări biografice; Lucrări de critică și de comentarii; Dicționare, Enciclopedii; Lucrări istorice; Reviste și articole din ziare, în funcție de conținut și domeniu; Manuale; Etc.

Sursele terțiare – exprimă un nivel terțiar de acces la informație și conțin informații extrase din sursele primare sau secundare. Sunt situații în care sursele secundare și cele terțiare se pot confunda. Exemple: Almanahurile; Bibliografiile (pot fi considerate și surse secundare); Cronologiile, genealogiile; Dicționarele și enciclopediile (pot fi considerate și surse secundare); Clasificările, ierarhizările; Ghidurile; Indexurile, rezumatele, bibliografiile utilizate pentru localizarea surselor primare și secundare; Manualele și instrucțiunile.

Literatura gri – terminologie utilizată cu precădere în literatura biblioteconomică. Constituie literatură gri acele documente care nu sunt editate în tiraje comerciale și după modelul comercial de editare și difuzare, fiind cu precădere documentații, rapoarte interne.

⁶ Primary, Secondary and Tertiary Sources. [online]. [accesat 24.11.2021]. Disponibil la: <http://www.lib.umd.edu/tl/guides/primary-sources>

1.1.4. În funcție de distribuția teritorială sau aria de răspândire a informației:

Informația necesară poate fi de interes personal sau public și se poate regăsi într-o sursă localizată în spațiul comunitar al utilizatorului, în altă localitate sau chiar în altă țară și poate fi în limba națională cunoscută sau într-o limbă internațională.

În funcție de aceste considerente, resursele informaționale și documentare pot fi:

Resurse de informare globale la nivelul cyberspațiului, în acces prin Internet și după regulile la care este supusă fiecare resursă în parte (gratuit sau cu plată, acces nelimitat sau restricționat etc.);

Resurse de informare naționale/internaționale în care este bine precizată proveniența acestora; sunt de obicei complementare într-o activitate de cercetare pe un anumit domeniu sau subiect;

Resurse de informare de interes local – exprimă o comunitate sau un spațiu comunitar sub aspecte multiple: cultural, social, economic, politic etc.;

Resurse de interes instituțional – exprimă o instituție sau o comunitate profesională;

Resurse de interes personal – exprimă nevoile de informare și domeniile de interes ale unei persoane, într-un demers de informare și comunicare.

1.1.5. În funcție de subiect:

Informația este prezentă în toate domeniile cunoașterii umane. În funcție de domeniul căreia îi aparține, este considerată informație specializată și deservește comunitățile științifice și profesionale ale domeniilor respective. Clasificarea resurselor informaționale și documentare în funcție de subiect este de fapt o clasificare a acestora în funcție de domeniile cunoașterii umane. Bibliotecile au dezvoltat de-a lungul timpului sisteme de clasificare după categoriile cunoașterii științifice. Putem aminti Clasificarea Zecimală Universală, Clasificarea Dewey, Clasificarea

Bibliotecii Congresului SUA, Clasificarea Cutter, Clasificarea lui Ranganathan, Clasificarea bibliografică Bliss sau clasificarea pe baza cuvintelor cheie, folosind vocabulare sau tezaure de termeni.

Exemplificăm cu un sistem de clasificare utilizat România. Clasificarea Zecimală Universală (CZU) este o schemă întrebuintată în biblioteci pentru clasificarea documentelor în funcție de subiectele pe care le tratează. Această schemă de clasificare împarte totalitatea cunoștințelor umane în zece clase, care se subîmpart la rândul lor în alte zece subdiviziuni:

0. Generalități. Biblioteconomie. Informatică. Cibernetică. Managementul Informației;
1. Filosofie. Psihologie;
2. Religie. Teologie. Mitologie, Spiritualitate;
3. Sociologie. Științe Sociale. Politică. Afaceri și Industrie. Economie. Drept; Statistică. Educație. Pedagogie;
4. Vacantă (neutilizată);
5. Matematică. Științe ale naturii. Astronomie. Biologie. Chimie. Ecologie. Fizică. Biotehnologie. Antropologie;
6. Științe aplicate. Medicină. Tehnică. Comunicații. Inginerie. Tehnologie. Transporturi. Agricultură;
7. Artă și cultură. Dans. Film. Muzică. Divertisment. Hobbyuri. Jocuri. Sport. Turism;
8. Limbi și lingvistică. Limbi și literaturi străine. Filologie. Clasici. Traduceri.
9. Geografie. Istorie. Biografii.

1.2. Bazele de date științifice⁷

Bazele de date au devenit unele dintre cele mai comune și mai întâlnite modalități de reprezentare a conținutului digital în spațiul web. Avantajul bazelor de date este că ele oferă un conținut digital omogen și controlat, structurat după criterii prestabilite, gestionat prin aplicații specifice de gestionare a bazelor de date, dinamic și cu actualizări automate, ergonomic în utilizare, cu un nivel înalt de securitate a datelor. Tipologia bazelor de date

⁷ Tîrzișman, Elena. *Resurse Internet și practici de informare*. București: Editura Universității din București, 2011, p. 88-89. Tîrzișman, Elena. *Organizarea și regăsirea informației*. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2016, p. 41-66.

din spațiul digital este foarte diversă. Regăsim baze de date științifice, dezvoltate și gestionate de marii editori sau de universități (depozite digitale instituționale) care cuprind producție științifică de tipul articolelor din publicații periodice, rapoarte de cercetare, teze de doctorat etc., baze de date administrative (de tipul celor care țin evidența populației sau a impozitelor), baze de date statistice (indicatori statistici sau economici); baze de date factuale (care gestionează aplicații ce monitorizează o temă, de exemplu bazele de date privind informațiile seismice, meteorologice, hidrografice); baze de date comerciale (care prezintă o ofertă comercială însoțită de aplicația specifică pentru efectuarea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare, de exemplu bazele de date ale editurilor sau ale magazinelor online); baze de date ale unor aplicații specifice (de exemplu bazele de date care gestionează transporturile – mersul trenurilor sau rutele aeriene; baze de date pentru compuși chimici; baze de date pentru documente multimedia) etc.

Tot baze de date pot fi considerate și cataloagele online ale bibliotecilor, colecțiile și bibliotecile digitale întrucât organizarea și regăsirea informației se face după principiile generale ale bazelor de date științifice. Colecțiile și bibliotecile digitale se întâlnesc cu precădere în mediul cultural și științific; conținutul lor digital este din categoria patrimoniului documentar al unei țări sau regiuni geografice și se realizează prin transpunerea în mediul digital a documentelor tradiționale. Instituțiile care dezvoltă colecții și biblioteci digitale sunt bibliotecile, arhivele, muzeele, universitățile.

Bazele de date științifice sunt colecții de documente sau de date organizate și gestionate printr-o aplicație specifică și oferite utilizatorilor prin intermediul unei platforme web care permite căutarea, regăsirea și valorificarea lor. Bazele de date științifice sunt utilizate cu precădere în mediul universitar și de cercetare având un rol important în activitățile educative și de informare, documentare și valorificare a rezultatelor cercetării. În categoria generică a bazelor de date științifice regăsim și literatura tehnică și profesională a diferitelor domenii ale cunoașterii umane. Prin urmare, bazele de date științifice își dovedesc utilitatea în toate domeniile tehnice și profesionale unde este necesară informația specializată sub formă de articol, carte, brevet, raport, manual, sau oricare altă formă de exprimare și comunicare a acesteia.

Începând cu anii '70-'80 ai secolului trecut, din primele etape ale dezvoltării Internetului apar primele baze de date științifice care erau forma de organizare și structurare electronică a informației științifice bibliografice. După anii '90, când apare și de dezvoltă World Wide Web, bazele de date științifice încep să se diversifice atât din punct de vedere structural, cât și din punct de vedere tematic. Sunt folosite cu precădere bazele de date full-text iar sistemele și platformele specializare care oferă asemenea produse și servicii specializate sunt din ce în ce mai performante și oferă o multitudine de opțiuni pentru căutarea, regăsirea și valorificarea documentelor indexate. Alături de documentele consacrate (periodice și cărți), se adaugă noi tipuri de documente, cu precădere cele din literatura gri (teze de doctorat, rapoarte de cercetare etc.). După anul 2000, editorii specializați în producția științifică, abandonează încet producția pe suport tipărit (în principal articolele și revistele) și se concentrează pe editarea în format electronic și publicarea pe platforme specializate. În mai puțin de zece ani, editorii din domeniul științific și tehnic au trecut aproape în întregime de la modul de lucru și suportul tradițional la modul de lucru și suportul digital. Mai mult, alături de editurile consacrate, instituțiile de cercetare, comunități științifice (în special din rațiuni de cost și rapiditate) preiau rolul de editor, publicându-și în formă electronică rezultatele activităților de cercetare.

La momentul actual, bazele de date științifice sunt deja accesate în întreaga lume din biblioteci, universități, centre și institute de cercetare atât în spațiile acestor instituții precum și la distanță prin intermediul Internetului.

1.2.1. Tipologia bazelor de date

Bazele de date științifice disponibile astăzi sunt de o mare diversitate. Înțelegerea tipologiei acestora este deosebit de importantă în dezvoltarea de strategii adecvate de regăsire a informației. Mircea Regneală, în *Tratatul românesc de biblioteconomie*, propune o clasificare a bazelor de date științifice pe care o considerăm corectă, pragmatică și adecvată unei prezentări didactice cum ne propunem în acest îndrumar pentru studenți⁸.

⁸ Regneală, Mircea. Dezvoltarea colecțiilor. În: *Tratatul românesc de biblioteconomie*. Vol. II, partea I - Managementul colecțiilor și serviciilor de bibliotecă. București, Editura ABR, 2014, p. 218-226.

Astfel, se realizează o tipologie a bazelor de date privind din mai multe perspective: cea a entităților care o alcătuiesc, a modului de exploatare, a editorului care o produce, a conținutului sau a perioadei acoperite.

a) *În funcție de tipul de entitate (înregistrare) pe care se fundamentează o bază de date științifică.* Tipul înregistrărilor conținute de o bază de date condiționează organizarea informației, structurarea conținutului și funcționalitatea sistemului ca întreg. În funcție de tipul entităților ce alcătuiesc bazele de date, acestea se pot grupa în:

- baze de date bibliografice sau de referințe – cuprind informații bibliografice despre documentele indexate, însoțite adesea de abstractele și indexările detaliate ale acestora;
- baze de date cu text integral (full- text) – cuprind documente cu text integral (în format HTML, XML, PDF sau chiar word), însoțite de datele bibliografice, abstractele și indexările aferente⁹.
- baze de date bibliometrice – conțin datele bibliografice ale unui grup de publicații atent selecționate în vederea analizelor bibliometrice. Analizele bibliometrice complexe și personalizate sunt utile în determinarea feed-back- ului asupra valorificării și studierii producției documentare științifice;
- baze de date multimedia – sunt alcătuite în principal din documente multimedia: imagini, filme, hărți, informații geospațiale, imagini în mișcare etc.;
- baze de date factice – cuprind, de obicei, date primare de cercetare dar și enciclopedii sau alte materiale de referințe, integrate într-un sistem de baze de date;
- baze de date lexicografice – cuprind dicționare, enciclopedii, materiale de referințe integrate într-un sistem de baze de date;
- baze de date statistice – cuprind date statistice, însoțite de numeroase instrumente de prelucrare a acestora, precum: generarea automată de rapoarte sau grafice personalizate în funcție de cerințele utilizatorului, realizarea de analize statistice etc.
- baze de date chimice – conțin date din domeniul chimiei și oferă pe o platformă web instrumentele necesare prelucrării datelor conținute.

⁹ Sunt situații în care se regăsește doar referința bibliografică însoțită sau nu de rezumat. Cauzele pot fi multiple: fie nu este disponibil textul integral în varianta electronică, fie nu exista acordul editorului sau autorului de publicare, fie sunt restricții de acces etc.